

AZT MONDTÁK, EGYEDÜL JÖJJEK
Utazásom a dzsihád frontvonalai mögött

AZT MONDTÁK, EGYEDÜL JÖJJEK

*Utazásom a dzsihád
frontvonalai mögött*

SOUAD MEKHENNET

A fordítás alapja:
Souad Mekhennet: *I Was Told to Come Alone: My Journey
Behind the Lines of Jihad.*
Published by arrangement with Henry Hold and Company, New York.

© Souad Mekhennet, 2017

Fordította © Rusznyák Csaba, 2018

Szerkesztette: Fiáth Marianna

Nyelvi szaklektor: Mártonfi Attila

Borító: Tabák Miklós
Borítófotó: Željko Peħar

HVG Könyvek, Budapest, 2018
Kiadóvezető: Budaházy Árpád
Felelős szerkesztő: Koncz Gábor

ISBN 978-963-304-602-9

Minden jog fenntartva.

Jelen könyvet vagy annak részleteit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképeszeti úton vagy más módon – a kiadó engedélye nélkül közölni.

Kiadja a HVG Kiadó Zrt., az 1795-ben alapított
Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének tagja.
Felelős kiadó: Szauer Péter

www.hvgkonyvek.hu

Nyomdai előkészítés: Sörfőző Zsuzsa
Nyomás: MondAt Kft.
Felelős vezető: Nagy László

Nagyszüleimnek, szüleimnek és testvéreimnek

TARTALOM

ELŐSZÓ – Találkozás az ISIS-szal <i>Törökország, 2014</i>	9
1. Idegen egy idegen országban <i>Németország és Marokkó, 1978–1993</i>	17
2. A hamburgi sejt <i>Németország, 1994–2003</i>	45
3. Egy megosztott lelkű ország <i>Irak, 2003–2004</i>	73
4. Háled el-Maszri telefonhívása <i>Németország és Algéria, 2004–2006</i>	102
5. Még ha ma vagy holnap meghalok is <i>Libanon, 2007</i>	120
6. Zerka elveszett fiai <i>Jordánia, 2007</i>	145
7. Egy élet értéke <i>Algéria, 2008</i>	167
8. Fegyverek és rózsák <i>Pakisztán, 2009</i>	182
9. Mukhabarat <i>Egyiptom, 2011</i>	198

10. Ez nem egy arab tavasz <i>Németország és Tunézia, 2011</i>	222
11. Fenyegetések <i>Bahrein, Irán és Németország, 2011–2013</i>	240
12. Fiúk a kalifátusnak <i>Németország, 2013</i>	264
13. Menyasszonyok a kalifátusnak <i>Németország és Franciaország, 2014–2015</i>	278
14. Egy iszlamista Beatle, avagy Dzsihad John nyomában <i>Anglia, 2014–2015</i>	298
15. A terror hazatér <i>Ausztria, Franciaország és Belgium, 2015–2016</i>	324
Utószó – A legmélyebb vágás <i>Németország és Marokkó, 2016</i>	347
Jegyzetek	365
Köszönetnyilvánítás	385
Név- és tárgymutató	389

— Előszó —

TALÁLKOZÁS AZ ISIS-SZAL*

Törökország, 2014

Azt mondták, egyedül jöjjenek. Nem lehetett nálam semmilyen okmány, ahogy a mobiltelefonomat, a diktafonomat, az órát és a tárcát is ott kellett hagynom a hotelben, a törökországi Antakyában. Csak egy jegyzetömböt és egy tollat vihettem magammal.

Egy vezetővel akartam beszélni, valakivel, aki el tudja magyarázni az Iraki és Levantei Iszlám Állam hosszú távú stratégiáját. 2014 nyara volt, három héttel az előtt jártunk, hogy a csoport nevet szerzett magának az amerikai újságíró, James Foley lefejezéséről készített videó közzétételével. Már akkor gyanítottam, hogy az ISIS fontos szereplővé fog előlépni a globális dzsihád világában. A *The New York Times*nek, nagy német hírlapoknak és immár a *The Washington Post*nek dolgozva követtem figyelemmel a militáns iszlám európai és közel-keleti előretörését, és végignézttem a szervezet születését a szeptember 11-i támadások, két, az Egyesült Államok által vezetett háború és az arab tavasznak nevezett zűrzavar nyomában. Addigra már évek óta kapcsolatban álltam a csoport néhány jövőbeli tagjával.

Azt mondtam az ISIS-beli forrásomnak, hogy én döntöm el, milyen kérdéseket teszek fel, továbbá nem egyeztettem velük az idézeteiket, és nem mutatom meg nekik a cikket publikálás előtt. Azt is garantálniuk kellett, hogy nem fognak elrabolni. És mivel azt mondták, ne

* Az Iraki és Levantei Iszlám Állam vagy Iraki és Szíriai Iszlám Állam (ISIS, Islamic State of Iraq and Syria vagy Islamic State of Iraq and al-Sham) vagy más néven Iszlám Állam (IS, Islamic State) egy szunnita dzsihádista terrorszervezet.

hozzak magammal senki mást a *The Washington Post*tól, azt kértem, hogy kísérhessen el a forrásom, aki segített megszervezni az interjút, és akiben megbíztam.

– Nem vagyok férjnél – mondtam az ISIS vezetőinek. – Nem lehetek egyedül a társaságukban.

Németországban született és nevelkedett, marokkói–török származású muszlim nőként kívülállónak számítok a globális dzsihádról tudósító újságírók között. De amióta egyetemi diákként írni kezdtem a szeptember 11-i gépeltérítőkről, a háteremnek köszönhetően elérhetővé váltak olyan földalatti mozgalmak katonai vezetői, mint az a férfi, akivel az említett júliusi napon Törökországban találkozni készültem.

Tudtam, hogy az ISIS túszként tart fogva újságírókat. Azt azonban nem tudtam, hogy a vezető, akivel találkozni fogok, maga felügyeli a túsziprogramot, és maga parancsol annak a brit akcentusú gyilkosnak, aki majd megjelenik a videóknban, és akit a világ Dzsihád Johnként fog megismerni. Csak később tudtam meg, hogy a férfi, akivel azon a nyáron találkoztam, és akit Abu-Juszeffként ismertek, vezető szerepet töltött be a túsok kínzásában, többek között a vízdeszkázásban.

Kértem, hogy nappal, nyilvános helyen találkozhassak Abu-Juszeffel, de azt mondták, ez lehetetlen. A találkozóra éjjel, titokban kellett sort keríteni, pár órával előtte a forrásom elhalasztotta az eredetileg megbeszélt időpontot este 11 óra 30 percre. Nem volt túl megnyugtató fejlemény. Egy évvel korábban a német terrorizmus elleni hatóság kopogtatott az ajtómon, és közölte, hogy a tudomására jutott egy akció, amelynek során egy exkluzív interjú ígéretével elcsalnak a Közel-Keletre, hogy aztán elraboljanak, és arra kényszerítsenek, hogy feleségül menjek egy harcoshoz. Ez a fenyegetés járt a fejemben, és azon tűnődtem, nem örültem-e meg, hogy ekkora kockázatot vállalok, de a feszültség ellenére sem hátráltam meg. Ha minden a terv szerint alakul, én leszek az első nyugati újságíró, aki interjút készíthet az ISIS egy magas rangú parancsnokával, és élve hazatérhet.

Forró nap volt, a ramadán vége felé jártunk, és farmerben megpólóban írtam össze a kérdéseimet az antakjai hotelben. Mielőtt elin-

dultam, felvettem egy fekete *abaját*, azaz tradicionális közel-keleti öltözetet, amely az arcot, a kezet és a lábat leszámítva az egész testemet eltakarta. Abu-Muszab ez-Zarkávi egyik társa választotta nekem még évekkorábban, amikor ellátogattam az al-Káida egykori vezetőjének szülővárosába, a jordániai Zerkába. Zarkávi társa azzal kérkedett, hogy a rózsaszín hímzésű darab az egyik legszebb *abaja*, amelyet kapni lehet, az anyaga pedig olyan vékony, hogy még a forróságban is kényelmes a viselete. Azóta afféle szerencsetalizmán lett belőle: mindig ezt viselem veszélyesnek ígérkező munkák során.

A török–szír határ mentén, nem messze a reyhanli határátkelőnél készültünk találkozni Abu Juszeffel. Jól ismertem a környéket: az anyám a közelben nőtt fel, gyakran jártam arra gyerekkoromban.

Elbúcsúztam kollégámtól, Anthony Faiolától, aki ott maradt a hotelben, és aki kapott tőlem pár telefonszámot, hogy el tudja érni a családomat, ha rosszul sül el a dolog. Nagyjából este 10 óra 5 perckor a férfi, aki segített megszervezni az interjút, és akit Akramnak fogok nevezni, felvett a hotel előtt. Egy negyvenperces utat követően beálltunk egy szállodai étterem parkolójába, és vártunk. Hamarosan két autó vált ki a sötétből. Az elöl haladó kocsi, egy fehér Honda sofőrje kiszállt, Akrammal beszálltunk. Akram a volán mögé ült, én meg az utasülésre.

Megfordultam, és a hátul ülő férfira néztem, akivel interjút készíteni jöttem. Abu-Juszef 27-28 évesnek tűnt, és fehér baseballsapkát meg szemét elfedő sötét szemüveget viselt. Magas és erős férfi volt rövid szakállal és göndör, vállig érő hajjal. Pólóingében és khaki munk nadrágjában bármilyen európai utcán gond nélkül beolvadt volna a tömegbe.

Három régi Nokia vagy Samsung mobiltelefon hevert mellette az ülésen. Elmagyarázta, hogy az ő pozíciójában biztonsági okokból nem használhat iPhone-t, mert könnyen bemérhetnék. Olyasféle digitális órát viselt, amelyet az Irakban és Afganisztánban szolgáló amerikai katonákon láttam. A jobb nadrágsebe kidudorodott, feltételeztem, hogy fegyver van nála. Azon tűnődtem, mi történne, ha megállítanának minket a török rendőrök.

Akram elfordította a slusszkulcsot, és a kocsi megindult a határ török oldala mentén, időnként pedig áthaladt egy-egy kis falun. Halottam, ahogy a szél a kocsi ablakait ostromolja. Próbáltam nyomon követni, merre járunk, de az Abu-Juszeffal folytatott beszélgetésem elterelte a figyelmemet.

Halkan és higgadtan beszélt. Próbálta leplezni marokkói származását, és hogy pontosan Európa mely részéről jött, de feltűntek észak-afrikai vonásai, ám amikor klasszikus arabról marokkói arabra váltottam, értette a szavaimat, és hasonlóképpen válaszolt. Mint kiderült, Marokkóban született, de tinédzserkora óta Hollandiában él.

– Csak szóljon, ha a franciámat is ellenőrizni kívánja – mondta mosolyogva. Hollandul is beszélt. Később megtudtam, hogy mérnöki képzettsége is van.

Útközben kifejtette az elképzeléseit: az ISIS felszabadítja a muszlimokat Palesztinától Marokkón át Spanyolországig, majd megy tovább, és az egész világon elterjeszti az iszlámot. Mindenkit, aki ellenáll, ellenségként kezelnek.

– Ha Amerika virággal bombáz minket, virággal vágunk vissza – folytatta Abu-Juszeff. – De ha tűzzel támadnak, tűzzel válaszolunk, méghozzá a saját otthonukban. És ugyanígy teszünk minden más nyugati országgal.¹

Mint mondta, az ISIS nincs híján sem felszerelésnek, sem szakértelemnek. Ami azt illeti, a szervezet jóval az előtt megkezdte az alapok lefektetését, hogy felbukkant volna a világ színpadán. Sorai közé tanult nyugati polgárok, magasan képzett tisztek Szaddám Huszein elnöki testőrségéből és egykori al-Káida-követők is tartoznak.

– Azt hiszi, csak dilisek csatlakoznak hozzánk? – kérdezte. – De-hogy. A világ minden tájáról jönnek emberek. Vannak egyetemet végzett brit testvéreink pakisztáni, szomáliai, jemeni, sőt kuvaiti felmenőkkel. – Később rájöttem, hogy azokra az örökre is utalt, akiket az ISIS több túsza „Beatlesnek” keresztelt el: Dzsihad Johnra és másik három angol akcentusú férfira.

Megkérdeztem, mi vette rá, hogy csatlakozzon a csoporthoz. Abu-Juszeff azt felelte, elege lett a nyugati kormányok képmutatásából, ab-

ból, hogy az emberi jogok és a vallásszabadság fontosságáról papolnak, miközben a muszlimokkal afféle másodlagos polgárként bánnak.

– Nézze csak meg, hogyan bánnak velünk Európában – mondta. – Része akartam lenni a társadalomnak, amelyben felnőttem, de folyton azt éreztették velem, hogy csak egy muszlim vagyok, csak egy marokkói vagyok, akit sosem fognak elfogadni.

Hozzátette, hogy Irak 2003-as amerikai lerohanása igazságtalan volt: nem voltak az országban tömegpusztító fegyverek, Abu-Grébi-ben megkínózták az irakiakat, és az amerikaiakat semmiféle retorzió nem érte.

– Aztán ránk mutatnak, és azt mondják, barbárok vagyunk.

– Azt mondja, ellenzi az ártatlanok meggyilkolását. Akkor miért öl meg és rabol el ártatlan embereket? – kérdeztem.

Pár másodpercig hallgatott.

– Minden országnak megvan a lehetősége, hogy felszabadítsa a népét. Ha nem teszik, az az ő bajuk. Nem mi támadtuk meg őket, ők támadtak meg minket.

– Mire számít, amikor embereket ejt túsul? – kérdeztem.

Ekkor a marokkói nagyapjáról kezdett el beszélni, aki a francia gyarmatosítók ellen harcolt a szabadságért, így vonva párhuzamot az akkori és a mostani dzsihad között.

– Ez mind azért történik, mert az amerikaiak gyarmatosították Irakot. Most azért folytatunk dzsihadot, hogy felszabadítsuk a muszlim világot.

Csakhogy az én nagyapám is marokkói szabadságharcos volt. Kis-koromban mesélt nekem a „dzsihadról”, és arról, hogyan verték vissza a muszlimok és „zsidó testvéreik” a franciákat, akik elfoglalták az őseik földjét.

– Nem öltünk nőket és gyerekeket, sem civileket – mesélte a nagyapám. – Az tilos a dzsihadban. – Az ő lázadásának semmi köze nem volt az ISIS által elkövetett borzalmakhoz.

– De ő a saját országában harcolt – mondtam. – Ez itt nem a maga országa.

– Ez muszlim föld. Ez minden muszlim országa.

– Akárcsak maga, én is Európában nőttem fel. Akárcsak maga, én is Európában tanultam.

– Miért hiszi még mindig, hogy az európai rendszer igaz és tisztességes? – kérdezte.

– Mi az alternatíva?

– A kalifátus az alternatíva.

A vitánk felforrósodott és elszemélyesedett. Rengeteg párhuzamot lehetett vonni kettőnk múltja között, ő mégis más utat választott, az én utamat pedig nem tartotta „helyesnek”, nem tartotta az iszlámhoz méltónak egy muszlim nő számára.

– Miért teszi ezt magával? – kérdezte. – Tényleg azt hiszi, hogy a Nyugat tisztel minket? Hogy egyenlően bánik velünk, muszlimokkal? Az egyetlen helyes út a mi utunk. – Ezalatt az Iszlám Állam útját értette. – Olvastam az írásait – folytatta. – Interjút készített az Iszlám Magreb al-Káidája vezetőjével. Miért csak egy mezei riporter még mindig? Miért nincs saját tévéműsora Németországban? Miért nincs fényes karrierje Németországban, miután annyi díjat nyert?

Nem tehettem úgy, mintha nem tudnám, miről beszél. Nem volt egyszerű muszlimként felnőni és karriert építeni magamnak Európában. Nem viselek fejkendőt, liberálisnak és feministának tartanak, társszerzője voltam egy könyvnek, amely a Kairóban élő egyik utolsó náci megtalálásáról szólt, és tekintélyes barátokra tettem szert Amerikában. De Abu-Juszefnek igaza volt: nincs tévéműsorom Németországban. Ha muszlim bevándorlóként vagy akár bevándorlók gyerekeként vinni akarod valamire, be kell állnod a sorba, és dicsérned kell Európa progresszivitását. Ha túl hangosan kritizálsz a kormányt, vagy komoly kérdéseket fogalmazol meg bármiről a külpolitikától az iszlámofóbiáig, erős ellenszélben találhatod magadat.

Nyilvánvalóan nem értettem egyet Abu-Juszefrel abban, hogy a kalifátus a megoldás. De akaratlanul is az jutott eszembe, hogy a nyugati társadalmak és politikusok nem sokat változtattak azokon az intézkedéseken, amelyek miatt a hozzá hasonló fiatalok radikalizálódnak. Az újabb és újabb hírszerző ügynökségek újabb és újabb korlátozásai nem jelentenek megoldást, ahogy a globális megfigyelő hálózatok

sem, amelyek a bűnösök mellett az ártatlanok magánélethez való jogát is sértik. Abu-Juszef azok közé a fiatal muszlimok közé tartozott, akik Irak megszállásakor radikalizálódtak, ahogy az előttük lévő generáció Afganisztán 1979-es szovjet megszállásakor. Bizonyos értelemben az öcsémre emlékeztetett, és nővéri felelősségemnek éreztem, hogy megvédjem. De tudtam, hogy ehhez már túl késő.

– Talán igaz van, tényleg diszkriminációval nézünk szembe, és a világ nem tisztességes – mondtam. – De maga nem a dzsihad útját járja. Az lett volna a maga dzsihadja, ha Európában marad, és karriert épít. Az sokkal nehezebb lett volna. De maga inkább a könnyebb utat választotta.

Pár másodpercig senki sem szólalt meg.

Abu-Juszef ragaszkodott hozzá, hogy ne a találkozási pontunkhoz, hanem Antakyába vigyen vissza, és ekkor már közel jártunk a hotelhez. Megköszöntem neki, és kiszálltam az autóból. A kávézók még ezen a késői órán is tele voltak a hajnal előtti étkezőkkel, ahogy az ramadán idején lenni szokott, hiszen a muszlimok olyankor napközben böjtölnek. Örültem, hogy sikerült összehozni az interjút, de aggódtam is. Abu-Juszef hatalmas önbizalommal és dühvel beszélt.

– Aki megtámad minket, arra a saját országa szívében csapunk le – mondta –, legyen szó Amerikáról, Franciaországról, Angliáról vagy bármilyen arab országról.

Egymás után veszítjük el őket, gondoltam. Ez a fickó lehetett volna valami más. Élhetett volna egy teljesen más életet.